

Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello wręczone

2024-10-25

Marcelline Budza z Demokratycznej Republiki Konga, pakistańska organizacja pozarządowa Zespół Pomocy Prawnej Asmy Jahangir oraz Svitlana Lukiyanchuk (in memoriam) z Ukrainy - to tegoroczni laureaci prestiżowej Polskiej Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello, Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka. 24 października podczas uroczystej gali w Willi Decjusza w Krakowie nagrody zostały wręczone po raz 21.

W tym roku do nagrody zgłoszono kilkanaście kandydatur. Wśród nominowanych znalazły się osoby i organizacje z różnych stron świata działające na rzecz pokoju, praw człowieka oraz dialogu religii i kultur. W pracach Kapituły wzięli udział przedstawiciele: Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Ambasadora Federacyjnej Republiki Brazylii, Ambasadora Królestwa Szwecji w Polsce, Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców, Ministerstw Spraw Zagranicznych, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezydenta Miasta Krakowa, Konsula Generalnego Stanów Zjednoczonych w Krakowie, Wydawnictwa ZNAK, Fundatorów i Inicjatorów Nagrody oraz Przewodniczącą Zarządu i Dyrektora Stowarzyszenia Willa Decjusza.

Decyzją Kapituły, Polską Nagrodę im. Sérgio Vieira de Mello w 2024 r. otrzymali **Marcelline Budza** – w kategorii „Osoba” oraz **Zespół Pomocy Prawnej Asmy Jahangir (Asma Jahangir Legal Aid Cell AGHS)** --w kategorii „Organizacja pozarządowa”. Nagrodę Honorową kapituła przyznała **Svitlanie Lukiyanchuk (in memoriam)**.

Nagroda w kategorii „Osoba”: Marcelline Budza

Pochodząca z Konga Marcelline Budza jest znana na całym świecie z działań przeciwko przemocy społeczno-ekonomicznej, której ofiarami są kobiety we wschodniej części Demokratycznej Republiki Konga. Realizuje misję: „Odbudowa nadziei kobiet to budowanie nadziei całego narodu.” Studiowała agronomię na Uniwersytecie Ewangelickim w Afryce. Po studiach założyła w 2013 roku spółdzielnię Rebuild Women’s Hope, a w 2021 roku fundację o tej samej nazwie. Od tego czasu pracuje nad wzmocnieniem pozycji kobiet. Jej działalność została uhonorowana wieloma nagrodami.

– Marcelline Budza jest nowoczesną feministką i obrończynią praw człowieka z Demokratycznej Republiki Konga, która aktywnie działa na rzecz wzmocnienia pozycji kobiet w kraju nękanym wojną domową i korupcją, nazywanym najniebezpieczniejszym miejscem na świecie dla kobiet. Zainspirowana historią życia swojej matki, stworzyła organizację Rebuild Women's Hope, która pomaga kobietom przejąć kontrolę nad własnym losem. Dzięki niej kobiety w DRK mogą teraz podejmować autonomicznie decyzje, walczyć o swoje prawa, rozwijać swój potencjał i stawać się aktywnymi ekonomicznie członkiniami swoich społeczności – mówiła w swojej laudacji **Ewelina Pytel**, pełnomocniczka prezydenta Krakowa ds. polityki równościowej.

Nagroda w kategorii „Organizacja pozarządowa”: Zespół Pomocy Prawnej (AGHS)

Zespół Pomocy Prawnej Asmy Jahangir (Asma Jahangir Legal Aid Cell AGHS) został założony w 1980 roku przez cztery prawniczki, z inicjatywy wybitnej działaczki, ikony ruchu na rzecz praw

człowieka, prawniczki Asmy Jahagir (1952-2018), laureatki nagrody Pro Dignitate Humana. AGHS jest największym dostawcą bezpłatnej pomocy prawnej w Pendżabie i pierwszą taką organizacją prawniczą w Pakistanie. Organizacja od samego początku oferowała bezpłatne wsparcie prawne dla najbardziej bezbronnych grup społecznych: kobiet, dzieci, robotników przymusowych, więźniów i mniejszości religijnych. Dziś AGHS kontynuuje dziedzictwo Asmy Jahagir, realizując projekty na rzecz praw kobiet, mniejszości religijnych i osób uwięzionych. AGHS była pierwszą organizacją prawniczą, która wystąpiła przeciwko tak zwanym „zabójstwom honorowym”. Organizacja podejmuje się obrony osób oskarżonych o tzw. bluźnierstwo (karane śmiercią), oskarżonych przed trybunałami wojskowymi, ofiar tortur, arbitralnych zatrzymań, a także reprezentuje rodziny osób „przymusowo” zaginionych – porwanych z powodów politycznych przez służby specjalne.

– Zespół Pomocy Prawnej Asmy Jahangir zasługuje na szczególne wyróżnienie z powodu skutecznego i kreatywnego powiązania działań na rzecz uświadamiania, promocji przestrzegania praw człowieka z praktyczną aplikacją pomocy dla osób potrzebujących, które nie miałyby najmniejszych szans na dochodzenie swoich praw. Pragniemy złożyć hołd także godnym następcom Asmy Jahangir, kolejnemu pokoleniu pakistańskich aktywistów, którzy nieustannie inspirowali nowych liderów w wielu krajach doświadczających trudności i przeszkód. Jest to wartość uniwersalna, daleko wykraczająca poza Pakistan i Azję Południową. Właściwa odpowiedź wobec wyzwań globalnych na tym polu i przypomnienie, że walka o przestrzeganie praw człowieka jest nieustannym wysiłkiem i próbą woli nas wszystkich – podkreślił w swojej laudacji **Jan Sobczak**, I Radca w Departamencie Spraw Globalnych z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Nagroda Honorowa: Svitlana Lukiyanchuk (in memoriam)

Svitlana Lukiyanchuk pracowała jako pediatra-nefrolog w Narodowym Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym „Ochmatdyt” w Kijowie. Była w pracy 8 lipca 2024 r. podczas rosyjskiego ataku rakietowego na Kijów. Kiedy rozległy się syreny alarmowe, część dzieci została przeniesiona do schronu w piwnicy szpitala, a część nadal przebywała w sali dializ. Lukiyanchuk została w centrum dializ, gdzie pięcioro dzieci było podłączonych do dializatorów, których nie można było zabrać do schronu. Pomimo niebezpieczeństwa, na które wskazywały wstrząsy ziemi spowodowane przelotem i eksplozjami rosyjskich rakiet, lekarka pozostała z młodymi pacjentami. Jedna z rakiet uderzyła w szpital, rozbijając okna centrum dializ i zabijając Svitlanę Lukiyanchuk.

– Dzieci są naszą przyszłością, a opieka nad nimi to jedno z najważniejszych i najbardziej szlachetnych zadań, jakich możemy się podjąć. Wspieranie ich rozwoju, troska i zapewnianie im bezpieczeństwa tworzy fundamenty, na których będą one mogły budować lepszy świat. Każde zaangażowanie w wychowanie młodych pokoleń to inwestycja w naszą wspólną przyszłość, pełną nadziei i możliwości. Svitlana Lukiyanchuk poświęciła swoje zaledwie 30-letnie życie, wypełniając swoje zawodowe powołanie, stając jednocześnie po stronie demokracji w walce przeciwko autorytarnym reżimom – i w tej okrutnej walce o pokojowe współistnienie przyszłych pokoleń, oparte o dialog i poszanowanie życia drugiego poniosła najwyższą ofiarę – mówił w laudacji **Wiesław Nowak**, prezes Grupy ZUE SA, będącej Sponsorem Nagrody.

Laureaci Nagrody im. Sérgio Vieira de Mello otrzymali statuetki autorstwa Andrzeja Renesa, pamiątkowe dyplomy oraz nagrody finansowe ufundowane przez sponsora – Grupę ZUE.

Honorowy patronat nad Polską Nagrodą im. Sérgio Vieira de Mello, Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka objęli: Ambasador Federalnej Republiki Brazylii w Polsce, Ambasador Królestwa Szwecji w Polsce, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw uchodźców.

Sérgio Vieira de Mello (1948-2003) – dyplomata brazylijski. Władał biegle sześcioma językami. Obronił dwa doktoraty z nauk humanistycznych na Sorbonie. Na przestrzeni kilkudziesięciu lat pracy w ONZ piastował szereg urzędów, m.in.: Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ w Kosowie, Administratora Narodów Zjednoczonych dla Timoru Wschodniego, urząd Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka (2002–2003) oraz urząd Specjalnego Wysłannika Sekretarza Generalnego ONZ ds. Iraku. Podczas pełnienia tej funkcji zginął 19 sierpnia 2003 w zamachu bombowym na siedzibę placówki ONZ w Bagdadzie. Całe swoje życie działał na rzecz ochrony wolności i praw człowieka, dialogu międzykulturowego, walki z terroryzmem i kryzysem uchodźczym oraz przestrzegania prawa międzynarodowego.